

Marrakech

januar 2012

Hvorfor Marrakech ?

Marokko ligger i møte mellom Europa og Afrika og er et etnisk rikt land med historisk sett en tilstedeværelse av mange folkeslag, fra øst, sør og nord (bl.a jøder, arabere, afrikanere og romere). I dag er størstedelen av befolkningen muslimer. Marokkanske tradisjoner har sine røtter i svært skiftende og til dels motstridene kulturelle og historiske epoker. Marokko ble kolonisert av Frankrike, Portugal og Spania på 1800-tallet noe som er synlig både i språket, delvis i kulturen og arkitekturen i den nyere delen av byen. I dag har byen jødiske områder, kristne og sterk tilstedeværelse av det muslimske. Kan vi oppnå økt innsikt i den muslimske kulturen? Marrakech er på mange måter en multikulturell by, men der det muslimske har sterkest tilstedeværelse.

Marrakech er kjent som den røde by på grunn av den naturlig rødlig oker pigmentet som dekker byens vegger og bygninger. Mye av arkitekturen er introvert og de indre gårdsrommene ligger som oaser bak stengte vegger som skjuler livet innenfor, med rike detaljer og ornamentering.

Et element i den muslimske arkitekturen er mosharabia, en spesiell type utskjæring i tre, som ofte brukes som skjerming for innsyn eller for sol. Mønsteret gjør at man kan se ut, men ikke inn.

Noe av grunnen til at vi drar til Marrakech er for å studere hvordan mønster og dekoreringer brukes og hvilke elementer vi kan ta med oss inn i vårt prosjekt. Kan vi retolke noe av mønsteret inn i en moderne norsk kontekst? Vi ønsker å studere materialbruken og hvordan de bruker lyset og vannet som elementer.

innhold

Hvorfor Marrakech?

04	om Marrakech
06	program
08	kart m. prosjekter
12 - 26	prosjekter
27	Medina - gamlebyen
39	La Nouvelle Ville

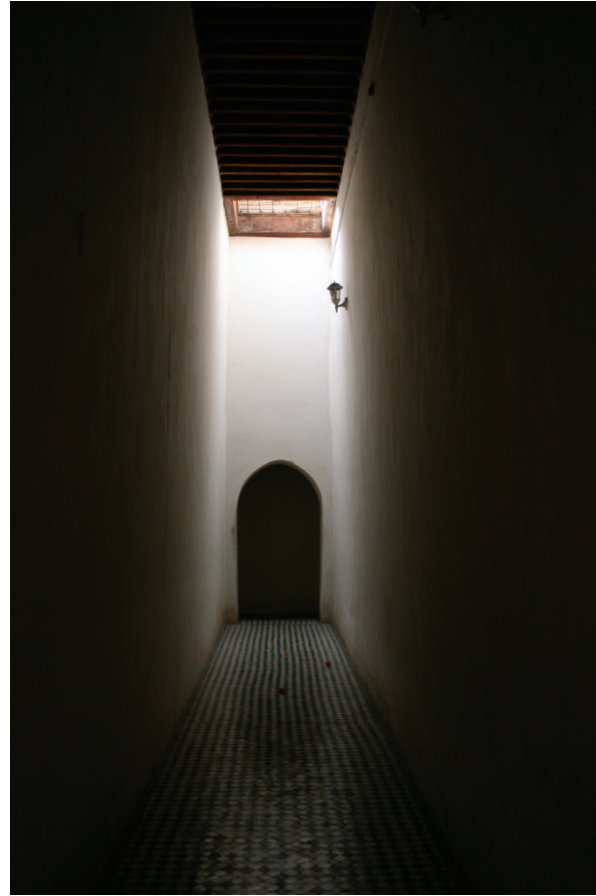
Refleksjoner
Ornamentering
Materialbruk

om Marrakech

Marokko er et monarki i Nord-Afrika med 31 627 428 innbyggere og med arabisk som offisielt språk. Marokko var en fransk koloni fram til 2. mars 1956 og i dag snakker fortsatt store deler av befolkningen fransk.

I nord grenser Marokko til Gibraltarstredet, noe som gir landet makt over vannveien inn og ut av Middelhavet. I øst og sørøst grenser landet mot Algerie.

Marrakech ligger sørvest i Marokko og har et innbyggertall på 1 030 000. Byen ligger nærme Atlasfjellene og er Marokkos fjerde største by. Markedet Djemaa el Fna er det travleste markedet i Afrika og fungerer som kjernen i den til dels uoversiktlige byen. Gamlebyen blir kalt Medianen og er oppført på UNECOs verdensarvliste. Den omringer Soukene som er markedsplassen og handlegatene i Marrakech. Medinaen kobler seg også opp imot den nye og moderne delen av byen kalt Gueliz.

program

tirsdag 10. jan

Avreise Oslo 13.00

Ankomst Marrakech 16.00
Menara flyplass

Djemaa El- Fna,
markedsplassen

onsdag 11. jan

Ben Youssef Medersa

Almoravid Koubba
Musée de Marrakech

Kentoubia Minaret

torsdag 12. jan

La Nouvelle Ville

Jardin majorelle
Place du 16 Novembre

Hamam

fredag 13. jan

Dar si Said
Bahia palasset
Mellah, det jødiske kvartér

Tombeau Saadien

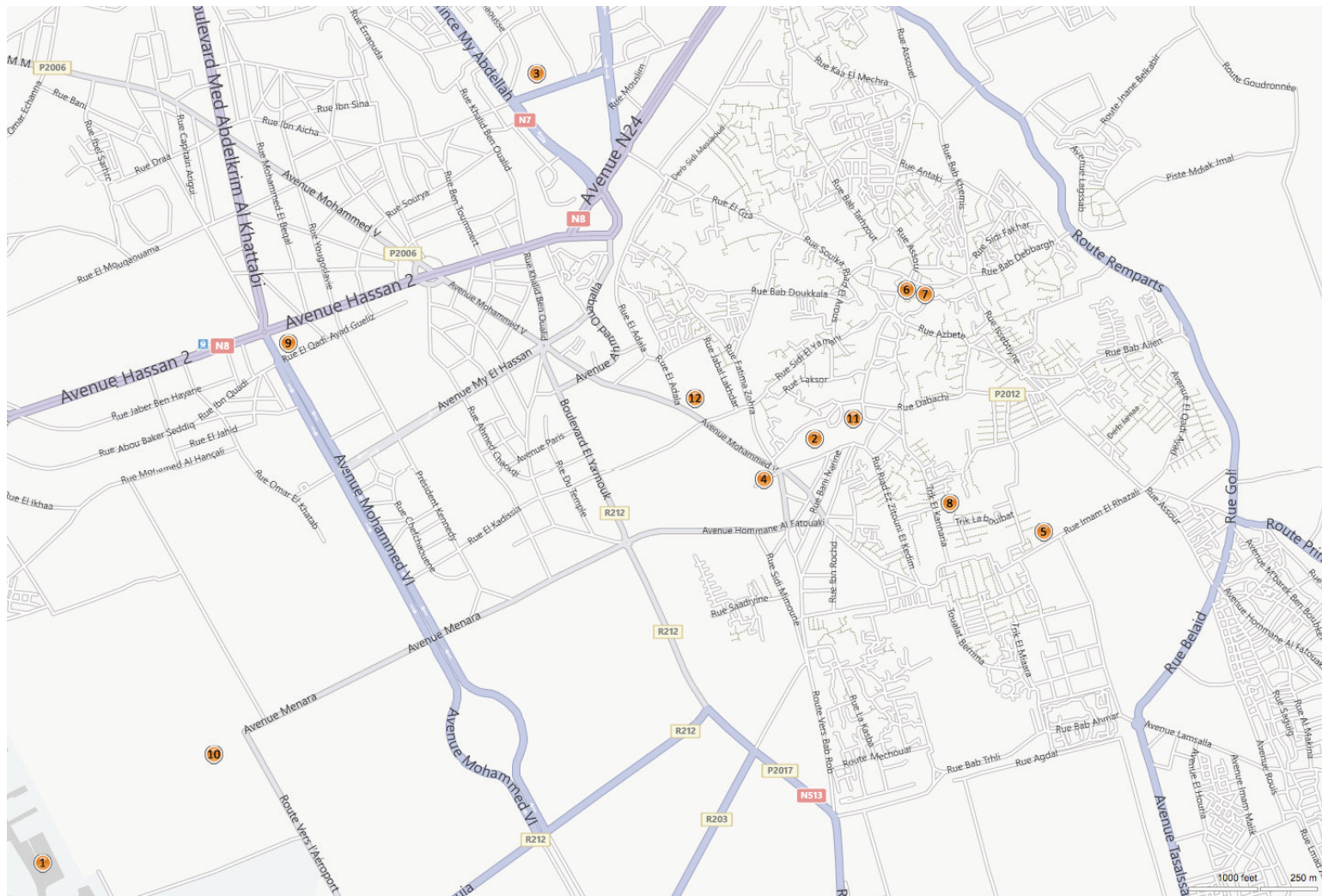
lørdag 14. jan

Siste vandring i Medina
og oppsummering

12.00 Avreise Marrakech

Marrakech prosjekter

1. Marrakech Ménara flyplass
2. Place Jamaa El Fna
3. Jardin Majorelle
4. Koutoubia Minaret
5. Medina – gamlebyen
6. Ben Youssef Medersa
7. Almoravid Koubba
8. Dar si Said
9. La Nouvelle Ville
10. Menara Gardens
11. Dar Cherifa
12. Gallery 127 - fotogalleri
13. Saa Dian Tombs
14. Badi palace
15. Riad des Artes
16. La Musée de Marrakech
17. Les secrets de Marrakech Hammam

Marrakech Ménara flyplass

ferdigstilt: 2008

arkitekt: E2A ARCHITECTURE, CR ARCHITECTURE

adresse: Aeroport Marrakech-Ménara (RAK)

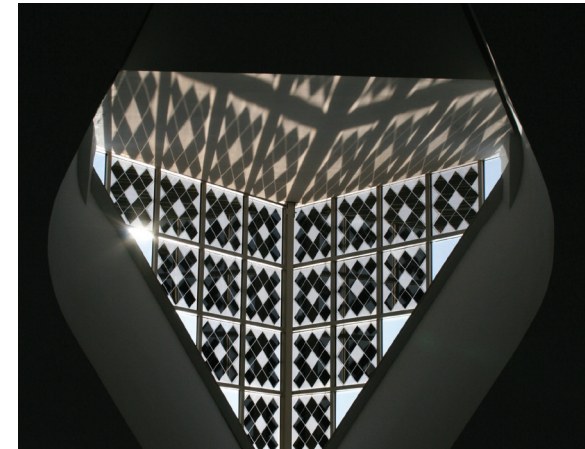
program: flyplass

The Marrakech airport was extended with a new contemporary wing, featuring an exterior of 24 concrete rhombuses, with glass printed ancient Islamic ornamental motives. The roof is constructed by a steel structure that continues outward, forming a 24 m canopy providing shade. Inside, the rhombuses are covered in white aluminium. The roof is covered with 72 photovoltaic pyramids, measuring overall approximately 15300m². The project creates a contemporary picture while preserving the Moroccan tradition.

This dramatic new airport terminal is an example of how Modernism and traditional Islamic architecture have begun to cross-pollinate. Designed by a team of architects led by Casablanca-based E2A Architecture and completed in 2008, the structure is formed of massive concrete rhombuses. This muscular approach is softened by the exquisite arabesque patterns on the building's glass skin, which cast complex, ever-changing shadows on the terminal's floors. There are also 72 photovoltaic pyramids generating power on the roof.

The architects wanted something that was Moroccan in style but Western in contemporary design. They wanted a seamless marriage between the two. They first thought about the light. The windows are covered with traditional arabesque patterns to illuminate the terminal's floor with its casting shadows, which is ever-changing with the movement of the sun and the sporadic cloud

Place Jamaa El Fna

bygget: rundt 1070-1072

program: markedsplads

Jamaa el Fna is a square and market place in Marrakesh's medina quarter (old city). The origin of its name is unclear: Jamaa means "congregational mosque" in Arabic, probably referring to a destroyed Almoravid mosque. "Fanâ" or "finâ" can mean "death" or "a courtyard, space in front of a building." Thus, one meaning could be "The mosque or assembly of death," or "The Mosque at the End of the World". A more likely explanation is that it refers to a mosque with a distinctive courtyard or square in front of it.

The idea of the UNESCO project Masterpieces of the Oral and Intangible Heritage of Humanity came from people concerned about the Jamaa el Fna. The place is known for its active concentration of traditional activities by storytellers, musicians and performers, but it was threatened by economic development pressures. In fighting for the protection of traditions, the residents called for action on an international level, to recognize the need for the protection of such places — termed "cultural spaces" — and other popular and traditional forms of cultural expression.

"The spectacle of Jamaa el Fna is repeated daily and each day it is different. Everything changes — voices, sounds, gestures, the public which sees, listens, smells, tastes, touches. The oral tradition is framed by one much vaster — that we can call intangible. The Square, as a physical space, shelters a rich oral and intangible tradition.

"

— Juan Goytisolo, in a speech delivered at the opening meeting for the First Proclamation, 15 May 2001[6]

Ben Youssef Medersa

bygget: påbegynt rundt 1150

adresse:

program: koranskole

Andalusian-influenced art dominates here. As with the slightly later Saadian Tombs, no surface is left undecorated, and the overall quality of its craftsmanship, whether in carved wood, stuccowork or zellij tilework, is startling. That this was possible in sixteenth-century Marrakesh, after a period in which the city was reduced to near ruin and the country to tribal anarchy, is remarkable. Revealingly, parts have exact parallels in the Alhambra Palace in Granada, and it seems likely that architects from Muslim Spain were employed in its construction.

The central courtyard, its carved cedarwood lintels weathered almost flat on the most exposed side, is unusually large. Along two sides run wide, sturdy, columned arcades, which were probably used to supplement the space for teaching in the neighbouring mosque. Above them are some of the windows of the dormitory quarters, which are reached by stairs from the entry vestibule, and from which you can get an interesting perspective – and attempt to fathom how over eight hundred students were once housed in the building. One room is furnished as it would have been when in use.

At its far end, the court opens onto a prayer hall, where the decoration, mellowed on the outside with the city's familiar pink tone, is at its best preserved and most elaborate. Notable here, as in the court's cedar carving, is a predominance of pine cone and palm motifs; around the mihrab (the horseshoe-arched prayer niche) they've been applied so as to give the frieze a highly three-dimensional appearance. This is rare in Moorish stuccowork, though the inscriptions themselves, picked out in the curling, vegetative arabesques, are quotations from the Koran, the most common being its opening invocation: "In the name of God, the Compassionate, the Merciful".

Almoravid Koubba

bygget: påbegynt rundt 1150

adresse:

program:

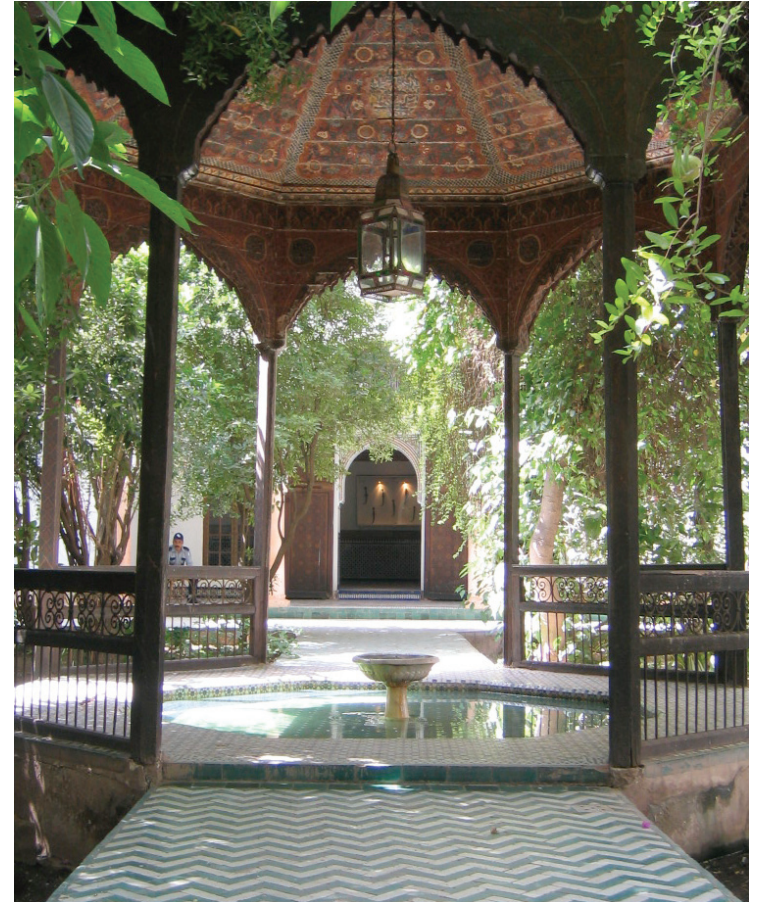
On the southern side of Place de la Kissaria, opposite the Ben Youssef Mosque, the Almoravid Koubba (Koubba Ba'adiyn) is a small, two-storey kiosk, recently restored, which at first seems little more than a grey dome and a handful of variously shaped doors and windows. Look closer, though, and you may begin to understand its significance and even fascination. For this is the only Almoravid building to survive intact in Morocco and its style is at the root of all Moroccan architecture. The motifs used in later buildings such as the nearby Ben Youssef Medersa – the pine cones, palms and acanthus leaves – were all carved here first. The windows on each of the different sides became the classic shapes of Almohad and Merenid design – as did the merlons, the Christmas tree-like battlements; the complex “ribs” on the outside of the dome; and the dome’s interior support, a sophisticated device of a square and star-shaped octagon, which is itself repeated at each of its corners. Once you see all this, you’re only a step away from the eulogies of Islamic art historians who sense in this building, which was probably a small ablutions annexe to the original Ben Youssef Mosque, a powerful and novel expression of form.

Dar si Said

A monument to Moroccan maâlems (master craftsmen), the Dar Si Said highlights Marrakesh's graceful riad architecture and local craftsmanship - though artisans from Fez must be credited for the spectacular painted woodwork in the domed wedding chamber upstairs.

Koutoubia Minaret

bygget: påbegynt rundt 1150

adresse: Rue el-Koutoubia ,
Ave Mohammed V Djemaa El-Fna

program: moské og minaret

When the present mosque and its iconic Moorish minaret were finished by Almo-had Sultan Yacoub el-Mansour in the 12th century, 100 booksellers were clustered around its base - hence the name Koutoubia, meaning 'booksellers'. In the recently refurbished gardens outside the mosque, you might still notice a recent excavation that confirmed a longstanding Marrakshi legend.

The pious Almohads were apparently distressed to discover that their lax Almoravid predecessors had built a mosque that wasn't properly aligned with Mecca, and razed the place to build another. Atop the minaret are three golden balls made of copper. The originals were reputedly real gold donated by the guilt-tripping mother of a sultan after she'd sneaked a midday snack during Ramadan.

jardin majorelle

bygget: 1922

designet av: Jacques Majorelle

adresse: Nouvelle Ville

program: hageanlegg og museum for islamsk kunst

The villa was previously owned by the French couturier Yves Saint-Laurent and Pierre Bergé, these overwhelming gardens provide a wonderful haven. Designed by French painter Jacques Majorelle who lived here from 1922 to 1962, it was created in the image of Marrakech palaces: architectural simplicity, games of water and lush vegetation. Among the cacti, bamboo and fountains is a deep-blue villa, now housing a museum on Islamic Art. It was designed by architect Paul Sinoir as a blue workshop. It exhibits carpets, wedding curtains, belts, jewellery and manuscripts. There's also a small exhibition on Majorelle's work. The special colour of blue which he used extensively in the garden is named after him, Majorelle Blue.

Bahia palasset

bygget: sent 1800 tallet

adresse: Mellah

program: palass

The Bahia Palace is a palace and a set of gardens located in Marrakech, Morocco. It was built in the late 19th century, intended to be the greatest palace of its time. The name means “brilliance”. As in other buildings of the period in other countries, it was intended to capture the essence of the Islamic and Moroccan style. There is a 2 acre (8,000 m²) garden with rooms opening onto courtyards.

Set up at the end of 19th century by Si Moussa, grand vizier of the sultan, for his personal use, this palace would bear the name of one of his wives. Here, the harem, which includes a vast court decorated with a central basin and surrounded by rooms intended for the concubines. As the black slave Abu Ahmed rose to power and wealth towards the end of the 19th century, he had the Bahia palace built by bringing in craftsmen from Fez. The structures tell a lot about the taste of the nouveau-riche of its time, and can appear vulgar to modern tastes. It was intended to become the greatest palace of its time, but it is really dominated by hasty planning as well as uninspired detail work.

Musée de Marrakech

bygget: slutten av 1800
adresse: Place ben Youssef
program: museum

Elegantly restored into a museum in 1997 by the Omar Benjelloun Foundation, the Musée de Marrakech presents rotating traditional arts displays including Rabati embroidery, Moroccan Jewish artefacts and High Atlas carpets, plus the usual orientalist artwork in the original hammam.

Saa Dian Tombs

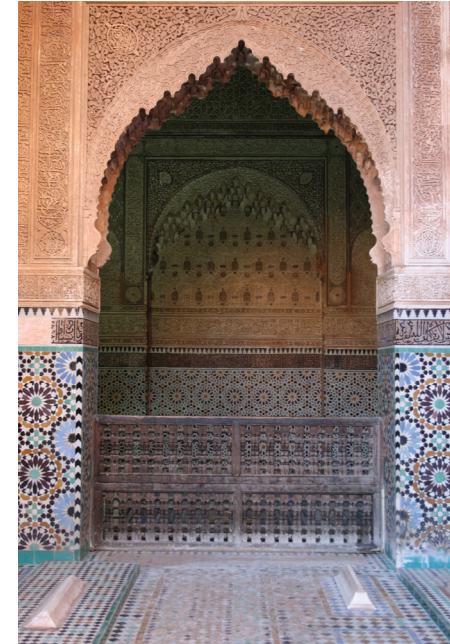
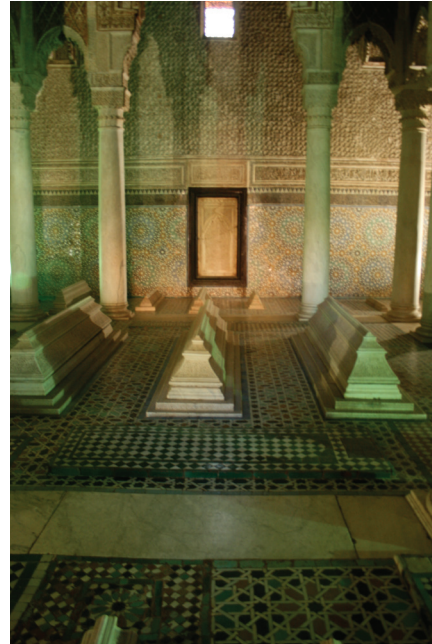
bygget: rundt 1600

adresse: Rue de la Kasbah near Kasbah Mosque

program: gravplass

The Saadian tombs in Marrakech date back from the time of the sultan Ahmad al-Mansur (1578-1603). The tombs were only recently discovered (in 1917) and were restored by the Beaux-arts service. The tombs have, because of the beauty of their decoration, been a major attraction for visitors of Marrakech.

The mausoleum comprises the corpses of about sixty members of the Saadi Dynasty that originated in the valley of the Draa River. Among the graves are those of Ahmad al-Mansur and his family. The building is composed of three rooms. The most famous is the room with the twelve columns. This room contains the grave of the son of the sultan's son Ahmad al-Mansur. The stele is in finely worked cedar wood and stucco work. The monuments are made of Italian Carrara marble. Outside the building is a garden and the graves of soldiers and servants.

Hammam

Vi valgte å besøke en moderne hammam, Les secrets de Marrakech Hammam, i den nyere bydelen, La La Nouvelle Ville. Hammamen var designet i en art-deco villa. Hammamen var for både menn og kvinner, der det å være privat var i fokus. Hjerter av anlegget var selve hammamen som var i mørk betong, nærmest svart.

RIAD

Gamle bolighus med en anonym fasade, men med vakre rom på innsiden, som i dag ofte er gjort om til hoteller. De har et innvendige gårdsrom som er fokuspunkt, som alle rommene vender ut mot.

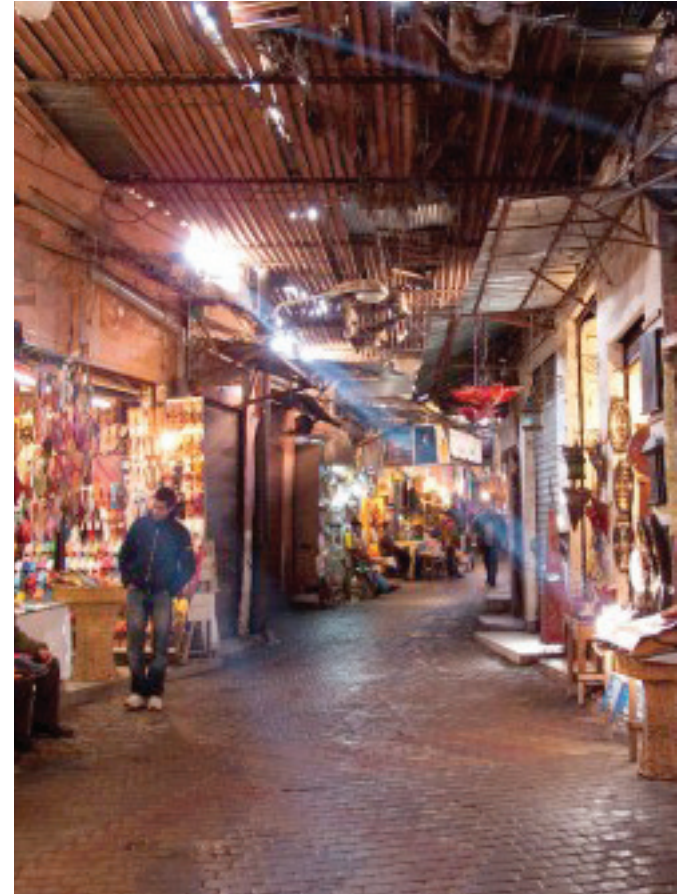

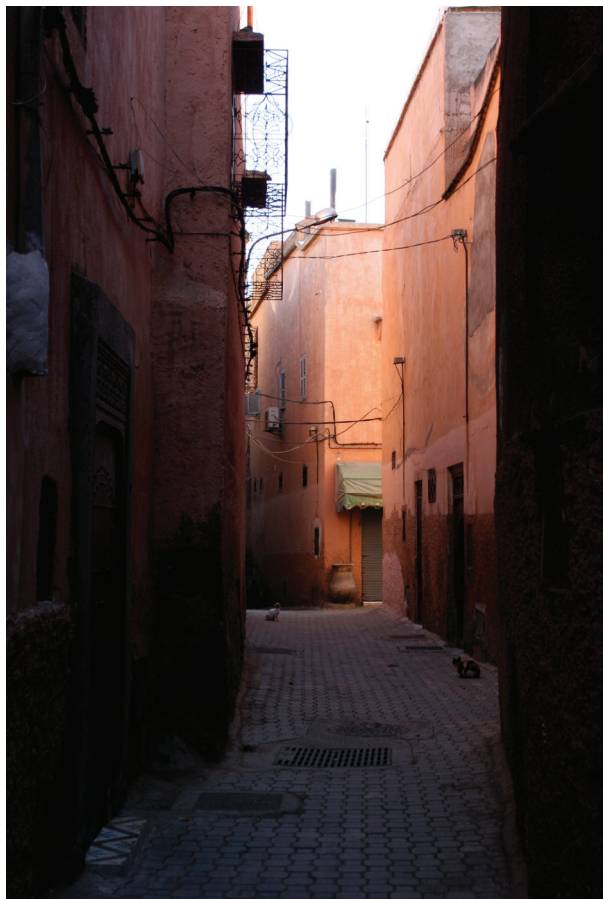
La Nouvelle Ville - den nye delen

Guéliz, La Nouvelle Ville, er den nye delen av Marrakech og har et mer europeisk preg ettersom den ble grunnlagt av franskmennene under kolonitiden. Dette var den første bydelen som ble dannet utenfor de gamle bymurene, og var tidligere reservert for de døde. Det er l'avenue Mohamed V som binder den gamle Medinaen opp imot den nye byen. I dag innerholder Guéliz de fleste banker og moderne butikker i Marrakech.

Medina - **gamlebyen**

Refleksjoner

Det tilsørte

Medinaen er en labyrint av mørke trange smug, overdekte passasjer og små folksomme gater der solen ikke slipper til. Hvis man er heldig ender man opp på en åpen lys plass og man blir blendet av den sterke solen. Kontrastene mellom lys og skygge er sterke. Kontraster en tilstede i mange deler av den marrokanske arkitekturen og kulturen. Trengselen av folk, mopeder og esel i gatene er voldsom. På tross av denne nærkontakten og trengselen mellom mennesker lever familien i høy grad beskyttet i en privat sfære. Arkitekturen er i likhet med mange kvinner gjemt bak et slør, men bak fasaden skjuler det seg en detaljrikdom. De fleste boliger er introverte, bygget innover mot en atrium, og virker svært lukket fra utsiden. Du møter en anonym fasade og blir deretter ledet inn i en snirklete korridor, den tradisjonelle setwan, som skal hindre nysgjerrige øyne i å tråkke over grensen for hjemmets intimitet. I enden av korridoren åpner det seg et gårdsrom, en patio, som er fokuspunktet. Her kommer lyset ned og kontrasterer til de ellers mørke rommene i huset. Det åpne gårdsrommet kommer fra den Mooriske kulturen og symboliserte senteret for livet i hjemmet. Det marrokanske samfunnet og arkitekturen er fullt av kontraster, kontraster mellom det fordekte og det blottlagte, noe vi fikk økt innsikt i i løpet av turen.

Badekultur

Hammam, det offentlige badet, er fortsatt viktig i Marakko og siden baderom ikke er vanlig i alle hus blir hammam ofte brukt. Da vi så utover taklandskapet kunne vi se flere kupler fra hammamer med de karakteristiske lysinnslippene. På en tidligere studietur til Istanbul besøkte vi i en tradisjonell hammam, så vi valgte denne gangen å besøke en moderne hammam for å se hvordan de tolket den gamle badetradisjonen inn i en ny moderne kontekst. I den tradisjonelle hammamen var det mye prating og fellesskapet mellom kvinnene var viktig. Vaskingen og skrubbingen var tradisjonelt den viktigste årsaken til at man oppsøkte hammamen, mens nå virket det som det sosiale var vel så viktig. I den mer moderne hammamen var det mer fokus på velvære og den kontemplative opplevelsen. Rommene var ikke formet i like stor grad for et fellesskap, men for å være mer privat. I likhet med en tradisjonell hammam hadde den variasjon i rom og romopplevelse og det var ulike renselshandlinger som forgikk i de ulike rommene. Hjerteret av anelgget var en nærmest svart hammam i polert betong.

Ornamentering og geometri

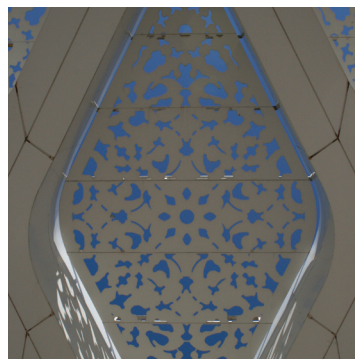
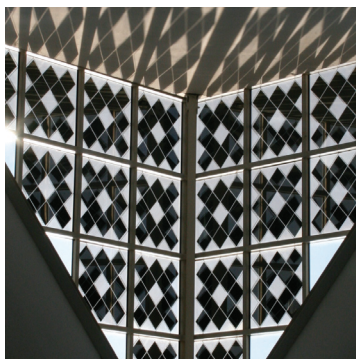
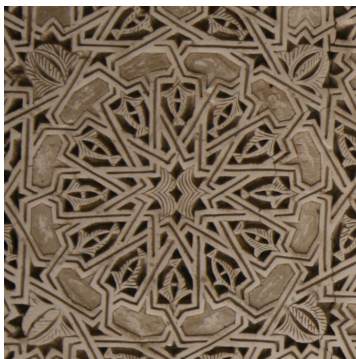
Marrakech har en utstrakt bruk av mønster og mosaikk og på Koranskolen, Ben Youssef Medersa fant vi flotte eksempler på zilige, mauriske fliser. De er satt sammen av biter hugget ut av glaserte keramikkfliser. Mønstrene er strengt geometriske og designen er basert på kompliserte matematiske utregninger. Fargene kan variere, men blått, grønt, gult og sort går likevel oftest igjen.

Vi forstod etter hvert at ornamenteringen og mønstrene ikke bare var dekor, men at de hadde en symbolsk og religiøs betydning. Mønstrene i islamsk kunst og arkitektur har en trefoldig betydning, teologisk, antropologisk og kosmologisk. Geometrien integrerer alle tre uten å intervensjonere med hierarkiet de ulike delene mellom.

Den marrokanske og islamske arkitekturen har en renhet og klarhet i form og rom som gjør at ornamenteringen virkelig kommer til sin rett.

Mashrabiyya

Vi observerte at tre var et materiale som ofte ble brukt til dører, vinduer og skjerming, både for sol og for privatliv. Treet hadde også vakre utskjæringer og perforeringer. Og det var dette som var Mashrabiyya. Ordet Mashrabiyya kommer fra den arabiske ordet for å observere eller ha oversikt og ble først brukt til små nisjer for å lagre drikkevannet. Mønstret er laget fra dreid tre som er satt sammen gjennom polygonale blokker slik at de former et grid. Arkitektonisk har Mashrabiyya ofte blitt brukt for å skille det private, ukrenkelige fra det profane. Utsiden kan ikke se inn, men innsiden kan se ut.

Materialbruk

Marokkos kontraster mellom innside og utside var tydelig også i materialbruken. Utsiden var generelt røffere og grovere, mens innsiden var mer elaborert og finere. Husene var bygd opp av rød leire og murstein som ga et varmt og intenst uttrykk, som ørkenen. På innsiden kunne vi finne polert og noen ganger farget betong og dekorterte, glaserte keramikk fliser. Palassene hadde utskjæringer i marmor og i puss. Treet, som nevnt, med flotte utskjæringer brukes i vinduer, skodder og dører og i taket.

